

9. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні : навч. посібн. – К. : Вид-во "Ленвіт", 2012. – 64 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.britishcouncil.org.ua>.

Павлищук О.П. Законодательно-правовые инструменты участия общественности в формировании государственной политики лесных отношений

Проанализированы законодательно-правовые инструменты участия общественности в формировании и реализации государственной политики в сфере лесных отношений. Выделены преимущества и направления совершенствования законодательно-правового регулирования процесса доступа общественности к информации о лесах и лесном хозяйстве, а также ее привлечения к лесоуправлению. Определены меры по улучшению практического применения законодательно-правовых инструментов участия общественности в формировании и реализации государственной политики в сфере лесных отношений в контексте реформирования местного самоуправления и территориальной организации власти в Украине.

Ключевые слова: лесное хозяйство, законодательно-правовые инструменты, общественность, лесные отношения.

Pavlishchuk O.P. Legislative and Legal Instruments of Public Participation in the Formation and Implementation of State Policy in the Field of Forest Relations

Legislative and legal instruments of public participation in the formation and implementation of state policy in the field of forest relations are analyzed. Advantages and areas of improvement in law and legal regulation of public access to information concerning forests and forestry, as well as public involvement in forest management are presented. The measures to improve the practical application of legislative and legal instruments of public participation in the formation and implementation of state policy in the field of forest relations in the context of reform of local government and territorial organization of power in Ukraine are outlined.

Key words: forestry, legislative and legal instruments, public, forest relations.

УДК 338.433

*Здобувач С.Б. Соловій¹ – Ужгородський НУ;
здобувач В.В. Пустовар²; докторант В.М. Миленький³,
канд. екон. наук – Черкаський ДТУ*

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Розглянуто проблеми розвитку аграрного виробництва в Україні, які спричиняють негативні зміни в ефективності функціонування його основних складових. Серед них основними визначено низьку ефективність аграрного виробництва, обмежений доступ сільськогосподарських товаровиробників до фінансово-кредитних ринків, недостатній рівень державної підтримки та низький рівень антимонопольного захисту суб'єктів аграрного виробництва та агровиробників. Обґрунтовано ключові напрямки розвитку аграрного виробництва: активізація, стабільність і послідовність державної аграрної політики, зокрема у її фінансовій складовій, формування сучасної парадигми фінансової політики розвитку сільського господарства країни тощо.

Ключові слова: аграрне виробництво, сільськогосподарські товаровиробники, фінансова політика розвитку сільського господарства.

Постановка проблеми. В умовах загострення суспільно-політичної і соціально-економічної ситуації в Україні на тлі глобальної нестабільності спеціалісти і експерти дедалі більше уваги приділяють аналізу аграрного виробництва у кра-

їні, яке є не просто одним з найважливіших видів економічної діяльності національної економіки, але й детермінантом продовольчої безпеки держави, фактором, що визначає рівень і якість життя населення країни. Найважливішим завданням аграрного виробництва в сучасних надскладних умовах є не виживання чи просте нарощування обсягів виробництва продукції, а активізація розвитку усієї національної економічної системи й забезпечення економічної безпеки держави. Це завдання є надскладним не тільки через ситуацію, що склалась в Україні, але й через некваліфіковані дії уряду, намагання керувати аграрним виробництвом у "ручному режимі", незавершеність реформ тощо. Наведене доводить нагальність здійснення всебічного аналізу розвитку аграрного виробництва, результати якого дали б змогу розробляти заходи, спрямовані на поліпшення ситуації.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Упродовж останніх років аналіз окремих аспектів аграрного виробництва здійснили багато вчених. Так, І.І. Вініченко зосереджує увагу на особливостях інвестиційної діяльності аграрних підприємств [3], А.О. Гуторов здійснює економічне обґрунтування раціональних розмірів сільськогосподарських підприємств [4] та окреслює напрями формування логістичних систем у сільському господарстві [5], А.С. Данкевич розвиває вчення про інтегровані структури у сільському господарстві [6], Т.Г. Дудар, В.Т. Дудар розробляють підходи до формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції [7], П.К. Канівський вивчає питання підвищення ефективності аграрного виробництва [8], О.О. Клокар окреслює особливості формування механізму ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки [8], Т.Н. Стукач висвітлює стан аграрного сектору України на тлі світогосподарського процесу [14], Е.А. Шкарупа розглядає розвиток фінансово-кредитної інфраструктури малого агробізнесу [15] тощо. Комплексний аналіз сучасного стану і тенденцій аграрного виробництва в Україні здійснено колективом дослідників НІСД під керівництвом Я.А. Жаліла [12]. Але в сучасних умовах надзвичайно мінливого світу ситуація в агропромисловому виробництві країни змінюється стрімкими темпами. Безумовно, такі зміни не можуть не позначитися на фінансових результатах функціонування підприємств аграрного виробництва. Тому аналіз розвитку аграрного виробництва України, зокрема фінансових аспектів їх функціонування, має здійснюватися перманентно.

Метою роботи є здійснення аналізу розвитку аграрного виробництва України, зокрема оцінювання їх фінансових результатів, узагальнення наявних і виявлення нових фінансових проблем такого розвитку, а також окреслення концептуальних напрямів поліпшення ситуації, що склалась.

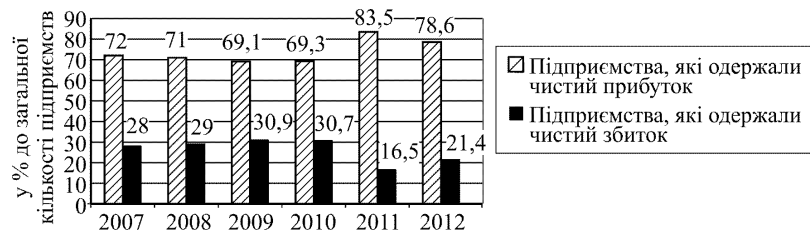
Виклад основного матеріалу. Проаналізуємо фінансові результати діяльності аграрних господарств України. Хоча більшість з них мають позитивні фінансові результати діяльності (рис.), однак низький рівень рентабельності (табл.) не дає змогу підприємствам аграрної сфери у повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2009. – 76 с. (с. 7); Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2010 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2011. – 88 с. (с. 7).

¹ Наук. керівник: В.П. Мікловда, д-р екон. наук, завідувач кафедри економіки підприємства Ужгородського НУ

² Наук. керівник: Т.Г. Білокінь, канд. екон. наук, декан факультету по роботі з іноземними студентами ЧДТУ

³ Наук. консультант: Т.М. Качала, д-р екон. наук, проф., ректор ЧДТУ

Рис. Фінансові результати діяльності підприємств галузі сільськогосподарства за 2007-2012 рр. (побудовано автором за даними: Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – К., 2013. – 88 с. (с. 7); Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – К., 2009. – 76 с. (с. 7); Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2010 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – К., 2011. – 88 с. (с. 7))

Табл. Рівень рентабельності сільськогосподарського виробництва в Україні, у %

Рік	Державні сільськогосподарські підприємства	Недержавні сільськогосподарські підприємства
<i>Продукція сільськогосподарства</i>		
2008	0,7	13,7
2009	-1,4	14,1
2010	1,2	21,5
2011	4,2	27,5
2012	0,4	20,8
<i>Продукція тваринництва</i>		
2008	-17,6	0,6
2009	-16,6	6,2
2010	-17,1	8,5
2011	-16,1	13,8
2012	-16,9	15,1
<i>Продукція рослинництва</i>		
2008	12,0	19,8
2009	7,9	17,1
2010	14,1	26,9
2011	16,0	32,6
2012	9,6	22,4

Сформовано за даними: Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2013. – 88 с. (с. 12); Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2011 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2012. – 88 с. (с. 12); Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2009. – 76 с. (с. 9); Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2009 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2010. – 80 с. (с. 9); Основні економічні показники виробництва продукції сільськогосподарства в сільськогосподарських підприємствах за 2010 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2011. – 88 с. (с. 12).

З даних табл. видно, що недержавні сільськогосподарські підприємства ефективніше використовують засоби для отримання прибутку, ніж державні (311 одиниць або 0,6 % у загальній кількості діючих суб'єктів господарювання у сільському господарстві). Крім цього, виробництво продукції рослинництва є більш рентабельним, ніж виробництво продукції тваринництва. Тим більше, що в останні роки воно є збитковим на державних сільськогосподарських підприємствах.

Найбільш рентабельним сільське господарство у 2012 р. було у Кіровоградській (32,7 %), Львівській (29,6 %), Черкаській (27,7 %), Київській (26,9 %), Луганській (23,8 %), Хмельницькій (20,1 %) областях [10, с. 25]. Збитковим воно було тільки у Севастополі (-7,6 %). Нижчим за середній по Україні (16,5 %) показник рівня рентабельності галузі сільськогосподарства був для АР Крим, Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Херсонської, Чернівецької, Чернігівської областей та Києва.

При цьому, з-поміж усіх регіонів за рентабельністю виробництва продукції сільськогосподарства найбільш вирізняються Івано-Франківська (38,0 %), Київська (34,1 %), Кіровоградська (33,7 %), Луганська (28,5 %), Миколаївська (28,3 %) області та Київ (30,2 %).

У 2012 р. виробництво продукції рослинництва було прибутковим у всіх регіонах України. У той час як виробництво продукції тваринництва було збитковим в Одеській (рентабельність -20,2 %), Чернігівській (рентабельність -10,5 %), Сумській (рентабельність -9,2 %), Житомирській (рентабельність -8,4 %), Львівській (рентабельність -4,9 %), Миколаївській (рентабельність -4,5 %), Закарпатській (рентабельність -2,7 %) та Запорізькій (рентабельність -0,2 %) областях [10, с. 32]. За цим показником найбільш прибутковими є агропідприємства у Хмельницькій (рентабельність 57,6 %), Івано-Франківській (рентабельність 52,8 %) та Київській (рентабельність 46,3 %) областях.

Серед причин, що обумовлюють таку ситуацію, можна назвати: недосконалість нормативно-правової бази, що регулює діяльність в аграрній сфері; орієнтація економічної політики держави та місцевих органів управління здебільшого на забезпечення інтересів великих господарських структур, а не малих та середніх; високий рівень податків, дефіцит коштів, неефективність форм бюджетної підтримки й кредитування агровиробників тощо.

У роботі [12] відзначено, що існуючі тенденції розвитку аграрного виробництва в Україні свідчать про нереформованість національного аграрного сектору, відсутність цілеспрямованих заходів державної політики, спрямованих на забезпечення стабільності власного продовольчого ринку та використання потенційних вигод від зростання присутності України на світових ринках продовольства. А чинниками, що гальмують розвиток аграрного виробництва, є:

1. Недостатня реалізація природно-кліматичного та трудового потенціалу в Україні.
2. Нерозвиненість інфраструктури заготівлі та збуту сільськогосподарської продукції.
3. Низька економічна ефективність використання сільськогосподарських угідь.
4. Збільшення собівартості як вирощування, так і реалізації сільськогосподарської продукції.

5. Низький рівень матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств, їх низька капіталоозброєність та капіталооснащеність.
6. Зменшення засівів орних земель.
7. Високий рівень процентних ставок за кредитами банків.
8. Недостатній рівень організаційного та фінансового забезпечення державних закупівель життєво важливих продуктів харчування.
9. Відсутність цілісного прозорого ринку сільськогосподарської продукції.
10. Парцеляція земель сільськогосподарського призначення.
11. Низький рівень інвестування сільськогосподарської галузі.
12. Невідповідність вітчизняної продукції сільського господарства міжнародним стандартам якості та санітарним нормам.
13. Високе техногенне та антропогенне навантаження на ґрунти, яке посилюється дією природних факторів.
14. Високий рівень освоєності сільськогосподарських угідь.
15. Незавершеність реформування земельних відносин.

Для малих агропідприємств – це відсутність обґрунтованих механізмів розподілу засобів державної підтримки, у зв'язку із чим переважна частина виділених коштів дістається посередникам і великим господарським і фінансовим структурам; недостатня орієнтація на розвиток ринкової інтеграції й кооперації малого й великого сільського підприємництва; практична відсутність ринкової інфраструктури для обслуговування діяльності підприємств і організацій малого підприємництва [15].

Такий стан справ в аграрному виробництві та сільському господарстві України загалом обумовлює для інститутів фінансової інфраструктури високий ризик неповернення фінансових ресурсів аграрними підприємствами. Зокрема, у 2009 р. обсяг простроченої заборгованості за кредитами сільськогосподарських корпорацій становив 3,2 млрд грн (507 млн грн кредитів в іноземній валюті терміном понад один рік та 454 млн грн до одного року; 1333 млн грн кредитів у національній валюті терміном понад один рік та 888 млн грн до одного року). У 2010 р. прострочена заборгованість за кредитами зросла на 4,7 % до 3,3 млрд грн (655 млн грн кредитів в іноземній валюті терміном понад один рік та 403 млн грн до одного року; 1571 млн грн кредитів у національній валюті терміном понад один рік та 702 млн грн до одного року) [1]. У 2011-2012 рр. спостерігалася позитивна динаміка у скороченні простроченої заборгованості аграріями за кредитами – майже на 25 % до 2,5 млрд грн. Хоча станом на травень 2013 р. цей показник знову почав зростати і сягнув рівня 2,7 млрд грн.

Варто зазначити, що за розглянутий період майже на 50 % скоротилась прострочена заборгованість за кредитами в іноземній валюті, особливо терміном понад 1 рік. У той час як заборгованість у національній валюті, що скоротилась у 2011-2012 рр., відповідно до 1698 млн грн та 1709 млн грн, знову в травні 2013 р. перевищила 2 млрд грн. Здебільшого такі тенденції із скороченням обсягів простроченої заборгованості аграріями за кредитами пояснюються введенням в дію Постанови Національного банку України № 424 від 13.10.2010 р., яка конкретизувала критерії можливості списання банками безнадійної заборгованості за кредитами. Крім цього, банкам був направлений лист Національного банку України № 40-511/5841 від 08.12.2010 р. з рекомендацією щодо завершення роботи із списання безнадійної заборгованості в строк до 30.12.2010 р. [1]. Незва-

жаючи на це, аграрії продовжують й надалі кредитувати свою діяльність, оскільки банківське кредитування стало невід'ємною частиною господарського процесу, формуючи значну частку пасивів багатьох агропідприємств. Задовольняючи їх потребу в позикових коштах, банківський кредит створює умови для здійснення ефективної господарської діяльності.

На кінець 2011 р. обсяг кредитів, наданих сільськогосподарським корпораціям, становив 34,1 млрд грн (6 млрд грн кредитів в іноземній валюті терміном понад один рік та 3,2 млрд грн до одного року; 10,8 млрд грн кредитів у національній валюті терміном понад один рік та 10,20 млрд грн до одного року), а у 2012 р. – 36,5 млрд грн (6,6 млрд грн кредитів в іноземній валюті терміном понад один рік та 4,3 млрд грн до одного року; 13,4 млрд грн кредитів у національній валюті терміном понад один рік та 12,2 млрд грн до одного року). У травні 2013 р. загальний обсяг кредитної заборгованості аграріїв перед депозитними корпораціями вже становив 37,7 млрд грн. Здебільшого такий приріст відбувся за рахунок наданих кредитів у національній валюті терміном до одного року [13]. Тому низька платоспроможність агровиробників одночасно із високим ризиком їх кредитування, відсутністю попиту на кредит за наявних умов надання їх комерційними банками, недостатністю ресурсної бази, перешкоджають збільшенню обсягів кредитування аграрного виробництва в Україні та розвитку фінансової інфраструктури аграрного виробництва. Таким чином, очевидною є потреба розвитку фінансової інфраструктури аграрного виробництва, зокрема комерційних банків, що обслуговують агровиробників. Ця потреба породжується умовами господарювання і потребами агровиробників та їх здатністю маневрувати фінансовими ресурсами.

Висновки і пропозиції. Отже, в Україні розвиток аграрного виробництва супроводжується низкою проблем, які спричиняють негативні зміни в ефективності функціонування його основних складових та в подальшому призводять до його дисфункціональності. Серед них найбільш істотними можна вважати такі, як: низька ефективність аграрного виробництва; обмежений доступ сільськогосподарських товаровиробників до фінансово-кредитних ринків; недостатній рівень державної підтримки; низький рівень антимонопольного захисту суб'єктів аграрного виробництва та агровиробників. Ключовими напрямками розвитку аграрного виробництва мають стати: активізація, стабільність і послідовність державної аграрної політики, зокрема у її фінансовій складовій; формування сучасної парадигми фінансової політики розвитку сільського господарства країни тощо.

Література

1. Аналітична довідка Національного банку України "Кредитування сільськогосподарських корпорацій іншими депозитними корпораціями (банками) 2010 рік". [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Inter_r_bank/Agro_2010.pdf.
2. Пасхавер Б.Й. Виклики і шляхи агропродовольчого розвитку / Б.Й. Пасхавер, О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван та ін.; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера; НАИ України. – К. : Вид-во Ін-ту екон. та прогнозув, 2009. – 432 с.
3. Вінченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств : монографія / І.І. Вінченко. – Донецьк : Вид-во "Юго-Восток", 2010. – 444 с.
4. Гурторов А.О. Економічне обґрунтування раціональних розмірів сільськогосподарських підприємств: теорія та практика / Андрій Олександрович Гурторов. – Х. : Вид-во "Міськдрук". – 2012. – 377 с.

5. Гуртов О.І. Формування логістичних систем у сільському господарстві : монографія / О.І. Гуртов, Н.В. Прозорова, Р.Г. Прозоров / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків : Вид-во "Цифрова друкарня". – 2013. – № 1. – 238 с.

6. Данкевич А.Є. Розвиток інтегрованих структур у сільському господарстві : монографія / А.Є. Данкевич. – К. : Вид-во ННЦІАЕ, 2011. – 350 с.

7. Дудар Т.Г. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи : монографія / Т.Г. Дудар, В.Т. Дудар. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка", 2009. – 246 с.

8. Канівський П.К. Підвищення ефективності аграрного виробництва : монографія / П.К. Канівський, М.П. Канінський. – К. : Вид-во ННЦІАЕ, 2011. – 432 с.

9. Клокар О.О. Формування механізму ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки : монографія / О.О. Клокар. – Біла Церква : Вид-во Білоцерківського НАУ, 2012. – 412 с.

10. Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2012 рік: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – Київ, 2013. – 88 с.

11. Пантелеймоненко А.О. Аграрна кооперація в Україні: теорія і практика : монографія / А.О. Пантелеймоненко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 347 с.

12. Розвиток аграрного виробництва як передумова забезпечення продовольчої безпеки України: аналіт. доп. / за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К. : Вид-во НІСД, 2011. – 104 с.

13. Статистичний випуск Національного банку України "Кредитування сільськогосподарських корпорацій іншими депозитними корпораціями (банками) травень 2013 року". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=72196>.

14. Стукач Т.Н. Аграрний сектор України в мирохазяйственому процесі : монографія / Т.Н. Стукач. – К. : Изд-во УГУФМТ, 2008. – 302 с.

15. Шкарупа Е.А. Развитие финансово-кредитной инфраструктуры малого агробизнеса : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 – Финансы, денежное обращение и кредит : науч.-экон. сб. / Е.А. Шкарупа. – Волгоград, 2007. – 28 с.

Соловий С.Б., Пустовар В.В., Миленький В.М. Анализ развития аграрного производства в Украине

Рассмотрены проблемы развития аграрного производства в Украине, которые вызывают негативные изменения в эффективности функционирования его основных составляющих. Среди них основными определены низкая эффективность аграрного производства, ограниченный доступ сельскохозяйственных товаропроизводителей к финансово-кредитным рынкам, недостаточный уровень государственной поддержки и низкий уровень антимонопольной защиты субъектов аграрного производства и агропроизводителей. Обоснованы ключевые направления развития аграрного производства: активизация, стабильность и последовательность государственной аграрной политики, в частности в ее финансовой составляющей, формирование современной парадигмы финансовой политики развития сельского хозяйства страны и тому подобное.

Ключевые слова: аграрное производство, сельскохозяйственное товаропроизводство, финансовая политика развития сельского хозяйства.

Soloviy S.B., Pustovar V.V., Mylenkyi V.M. The Analysis of the Development of Agricultural Production in Ukraine

The problems of development of the agricultural production in Ukraine, which cause negative changes in the functioning of its main components, are viewed. Among them low efficiency of agricultural production, limited access to agricultural producers to financial and credit markets, lack of government support and a low level of antitrust protection of agricultural subject production and agricultural producers are defined. Reasonably key areas of agricultural production such as activation, stability and consistency of the state agrarian policy, especially in its financial component, the formation of the modern paradigm of financial policy of agricultural development of the country and the like are substantiated.

Key words: agricultural production, agricultural producers, financial policy of agricultural development.

УДК 657:658.589

Доц. Н.С. Станасюк, канд. экон. наук;

доц. О.І. Грицай, канд. экон. наук – НУ "Львівська політехніка"

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ІННОВАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено систему облікового забезпечення процесу управління витратами на інновації промислового підприємства. Розглянуто існуючі варіанти бухгалтерського обліку витрат на інноваційні процеси та визначено номенклатуру статей цих витрат для промислових підприємств. Встановлено невідповідність наявних кореспонденцій рахунків з обліку витрат на інноваційні процеси сучасним потребам управління. Запропоновано схему відображення витрат на інноваційні процеси шляхом виокремлення синтетичного рахунку "Витрати на інноваційні процеси". Враховуючи особливості витрат на інноваційні процеси, наведено деталізацію їх аналітичного обліку.

Ключові слова: облікове забезпечення, управління витратами, інноваційні процеси.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасні проблеми економіки України неможливо вирішити без використання у виробництві різних видів інновацій. Конкурентоздатність підприємств значною мірою залежить не тільки від якісних характеристик продукції, а й від ефективності системи управління, зокрема від стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, яке реалізується через систему бухгалтерського обліку. Для ефективного управління витратами на інновації необхідно розробити науково обґрунтовану систему їх обліку. Недоліком сучасного обліку є те, що немає єдиної системи рахунків для відображення витрат, пов'язаних з інноваціями. Існуючі облікові моделі не адекватні різновидності інноваційних процесів і не надають достатньої кількості достовірних даних для їх аналізування. У зв'язку з цим, для ефективного управління витратами на інноваційні процеси необхідно розробити науково обґрунтовану систему їх обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку витрат в інноваційній сфері промислових підприємств висвітлювали в своїх роботах такі учні: О. Бородкін, Н. Бортник, Б. Валуєв, Л. Гнилицька, А. Єфремов, О. Кантаєва та інші. Зокрема, у [1, с. 35] висвітлено можливість списання витрат, пов'язаних із підготовкою та освоєнням виробу, через застосування кошторисних ставок. Управлінський підхід на проблему класифікації витрат на інновації представлено в статті російського дослідника А.В. Єфремова [6]. Вивчення та аналіз опублікованих із цієї проблеми праць дають змогу стверджувати, що питання обліку витрат на інноваційні процеси потребують подальшого удосконалення.

Актуальність теми обумовлена недостатністю теоретичних досліджень зазначених проблем і практичною значущістю обліку витрат на інноваційні процеси для промислових підприємств та економіки України загалом.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методичних положень, а також розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення системи облікового забезпечення інформацією про витрати на інноваційні процеси промислового підприємства.

Основний матеріал дослідження. Узагальнивши дослідження зарубіжних [2] і вітчизняних [3, 8] науковців, а також врахувавши досвід діяльності про-